

МІЖРЕГІОНАЛЬНА  
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ



МАУП

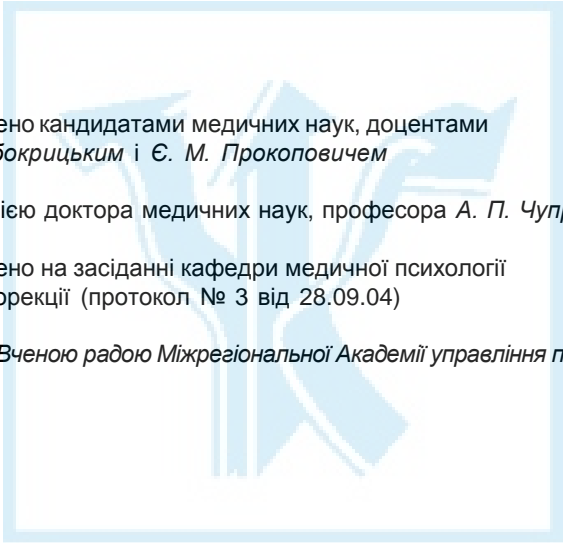
**НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА  
дисципліни**

**“СУДОВА ПСИХІАТРІЯ”**

**(для спеціалістів, магістрів)**

МАУП

Київ 2004



Підготовлено кандидатами медичних наук, доцентами  
*С. В. Жабокрицьким і Є. М. Прокоповичем*

За редакцією доктора медичних наук, професора *А. П. Чуприкова*

Затверджено на засіданні кафедри медичної психології  
та психокорекції (протокол № 3 від 28.09.04)

*Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом*

**Жабокрицький С. В., Прокопович Є. М.** Навчальна програма дисципліни “Судова психіатрія” (для спеціалістів, магістрів). — К.: МАУП, 2004. — 20 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, навчально-тематичний план, програмний матеріал до вивчення дисципліни “Судова психіатрія”, теми контрольних робіт, питання для самоконтролю, а також список рекомендованої літератури.

## **ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА**

Навчальна дисципліна “Судова психіатрія” є важливою складовою підготовки фахівця-правознавця і характеризується тісними міждисциплінарними зв'язками із психіатрією, психологією особистості, соціальною психологією, медичною психологією, юридичною психологією та багатьма іншими галузями психологічних знань.

Мета курсу “Судова психіатрія” — сформувати у студентів поглиблене розуміння зв'язку та впливу психічних розладів на здійснення людьми протиправних вчинків.

Програма курсу “Судова психіатрія” складається з чотирнадцяти тем, спрямованих на висвітлення цього предмета як науки, що вивчає питання дослідження психічних розладів з метою надання допомоги правосуддю.



**МАУП**

**НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН**  
**вивчення дисципліни**

**“СУДОВА ПСИХІАТРІЯ”**

№ пор.	Назва теми
1	Предмет та завдання судової психіатрії. Правове становища і організація судово-психіатричної експертизи
2	Питання осудності при судово-психіатричній експертизі обвинувачених. Неосудність. Судово-психіатрична експертиза свідків і потерпілих
3	Психічне обстеження засуджених. Заходи медичного характеру щодо психічно хворих, які вчинили суспільно небезпечні діяння
4	Судово-психіатрична експертиза у цивільному процесі. Недієздатність
5	Загальні поняття про психічні захворювання. Симптоматологія психічних захворювань
6	Шизофренія. Епілепсія
7	Маніакально-депресивний психоз. Психічні розлади при травмах головного мозку
8	Психічні розлади при інфекційних захворюваннях головного мозку. Психічні розлади при сифілітичних захворюваннях центральної нервової системи
9	Психічні розлади при судинних захворюваннях головного мозку. Психози похилого віку. Психічні розлади при соматичних захворюваннях
10	Алкоголізм, наркоманії та токсикоманії
11	Олігофренія (природжене слабоумство). Психопатії. Симуляція психічних захворювань
12	Реактивні стани
13	Судово-психіатрична експертиза неповнолітніх
14	Комплексна судова психолого-психіатрична експертиза

**ПРОГРАМНИЙ МАТЕРІАЛ**  
**до вивчення дисципліни**

**“СУДОВА ПСИХІАТРІЯ”**

**Тема 1. Предмет і завдання судової психіатрії. Правове становища і організація судово-психіатричної експертизи**

Поняття науки судової психіатрії, її предмет, система, методи. Завдання та об'єкти судової психіатрії.

Зв'язок судової психіатрії з іншими науками, судовою експертологією.

Суть матеріалістичного розуміння психічної діяльності в нормі і при патології.

Історичний нарис розвитку вітчизняної судової психіатрії.

Підстави і порядок призначення судово-психіатричної експертизи.

Коло питань, які належать до компетенції судово-психіатричної експертизи.

Організація судово-психіатричної експертизи в Україні.

Законодавчі норми та інструктивно-методичні документи щодо судово-психіатричної експертизи.

Експерт, його права й обов'язки, роль у судовому процесі.

Види (первинна, додаткова, повторна, комісійна, комплексна) та форми судово-психіатричної експертизи (стаціонарна, амбулаторна, експертиза у кабінеті слідчого і в залі суду, заочна та посмертна).

Матеріали, необхідні для проведення судово-психіатричної експертизи.

Акт судово-психіатричної експертизи, його зміст і складові.

Оцінювання висновків судово-психіатричної експертизи органами слідства та судом.

*Література [7–9; 11; 17; 18]*

## ***Тема 2. Питання осудності при судово-психіатричній експертизі обвинувачених. Неосудність. Судово-психіатрична експертиза свідків і потерпілих***

Питання неосудності при судово-психіатричній експертизі обвинувачених.

Критерії неосудності (формула неосудності). Медичний критерій неосудності.

Юридичний критерій неосудності: інтелектуальна та вольова ознаки.

Поняття обмеженої осудності.

Судово-психіатричне оцінювання психічного захворювання, яке виникло після скоєння злочину, але до винесення вироку.

Підстави для призначення судово-психіатричної експертизи свідків і потерпілих.

Коло питань, які вирішуються при судово-психіатричній експертизі свідків і потерпілих.

Хворобливі розлади, за яких особа не може бути свідком у справі.

Обмови і самообмови психічно хворих.

*Література [5; 9; 15; 18]*

### ***Тема 3. Психічне обстеження засуджених. Заходи медичного характеру щодо психічно хворих, які вчинили суспільно небезпечні діяння***

Особливості психіатричного обстеження осіб, які перебувають у місцях позбавлення волі.

Основні групи захворювань, які трапляються у засуджених.

Підстави для проведення судово-психіатричної експертизи засуджених.

Психічні захворювання, які є підставою для дострокового звільнення засуджених.

Медичні заходи у місцях позбавлення волі щодо осіб з тимчасовими розладами психіки.

Проблема суспільної безпеки психічно хворих.

Примусові заходи медичного характеру як різновид медичних заходів.

Види примусових заходів медичного характеру, які передбачені законодавством, критерії їх вибору.

Підстави і порядок призначення, умови проведення та припинення примусового лікування.

Інші заходи медичного характеру щодо осіб, визнаних психічно хворими і неосудними.

Заходи медичних і правоохоронних органів із запобігання суспільно-небезпечним діям психічно хворих.

*Література [5; 7; 9; 18]*

#### **Тема 4. Судово-психіатрична експертиза у цивільному процесі. Недієздатність**

Поняття правоздатності, дієздатності і недієздатності.

Поняття процесуальної та обмеженої дієздатності. Медичний та юридичний критерії недієздатності.

Особливості судово-психіатричної експертизи в цивільному процесі.

Підстави та порядок призначення судово-психіатричної експертизи в цивільному процесі.

Питання, що розглядає експерт-психіатр при експертизі позивачів і відповідачів. Основні види судово-психіатричної експертизи у цивільних справах.

*Література [5; 18; 19]*

#### **Тема 5. Загальні поняття про психічні захворювання. Симптоматологія психічних захворювань**

Короткі відомості про будову центральної нервової системи. Головний і спинний мозок, їх будова.

Периферична та вегетативна нервова система.

Вища нервова діяльність та її порушення при психічних захворюваннях.

Умовні та безумовні рефлексії.

Вчення про першу і другу сигнальні системи, їх взаємовідношення.

Охоронне гальмування. Фазові стани. Типи вищої нервової діяльності.

Загальні поняття про психічні захворювання, їх причини, перебіг та класифікація. Поняття про окремі симптоми і синдроми психічних розладів.

Методика обстеження психічно хворих.

Розлади сприйняття (гіперстезії, гіпостезії, сенестопатії, ілюзії, галюцинації, псевдогалюцинації).

Розлади пам'яті (гіпермнезія, гіпомнезія, амнезія, парамнезія — конфабуляції, псевдоремінсценсії, амнестична афазія, криптомнезія).

Розлади мислення (прискорене, уповільнене, незв'язане, розірване тощо; марення та його прояви).

Розлади емоцій (ейфорія, депресія, дисфорія, апатія, афекти).

Розлади вольової діяльності (розгальмованість, імпульсивність, навіюваність, негативізм). Розлади потягів.

Розлади свідомості (повна і часткова втрата свідомості, делірій, паморочне затьмарення свідомості).

Недоумство: природжене та набуте, їх особливості.

*Література* [3; 4; 14; 16]

### **Тема 6. Шизофренія. Епілепсія**

Причини і патогенез шизофренії.

Основні ознаки шизофренії: аутизм, втрата єдності психічних процесів, емоційно-вольові порушення.

Додаткові симптоми шизофренії (галюцинації, марення, автоматизми тощо).

Форми шизофренії, їх перебіг. Клінічні прояви шизофренії.

Поняття про дефект і ремісію при шизофренії.

Судово-психіатричне оцінювання шизофренії.

Визначення епілепсії як самостійного захворювання і ешлептоформні синдроми.

Причини виникнення, патогенез і клінічні прояви епілепсії. Судомні та безсудомні епілептичні припадки, їх особливості. Психічні еквіваленти епілепсії, епілептичні психози. Стійкі психічні зміни особистості при епілепсії. Епілептичне слабоумство. Судово-психіатричне оцінювання епілепсії.

*Література* [1; 4; 7; 9; 14; 16; 18]

### **Тема 7. Маніакально-депресивний психоз. Психічні розлади при травмах головного мозку**

Причини виникнення та основні ознаки маніакально-депресивного психозу.

Маніакальна фаза захворювання, її основні симптоми й особливості перебігу.

Депресивна фаза психозу, особливості перебігу й основні ознаки.



Особливості протиправних дій хворих на маніакально-депресивний психоз. Прогноз захворювання.

Судово-психіатричне оцінювання хворих на маніакально-депресивний психоз.

Види травм головного мозку. Клінічні прояви травматичних ушкоджень головного мозку залежно від виду травми, її локалізації та інших факторів. Перебіг травматичних ушкоджень головного мозку. Початкова і гостра стадії, характерні психічні розлади для цих періодів, механізм їх розвитку (коматозний і сопорозний стани, синдром оглушення, травматичний делірій, травматичний психоз та ін.).

Пізня стадія, характерні зміни у психічному стані: астеничний синдром, порушення пам'яті, пізні післятравматичні психози.

Період віддалених наслідків черепно-мозкової травми: травматична церебрастенія, енцефалопатія, вторинна епілепсія, дисфоричні стани, пізні травматичні психози, посттравматична деменція.

Судово-психіатричне оцінювання травматичних ушкоджень головного мозку.

*Література [1; 4; 7; 9; 14; 16; 18]*

***Тема 8. Психічні розлади при інфекційних захворюваннях головного мозку. Психічні розлади при сифілітичних захворюваннях центральної нервової системи***

Енцефаліти, їх форми і стадії. Причини виникнення енцефалітів, особливості їх перебігу.

Основні прояви психічних розладів при енцефалітах. Фізичні і неврологічні ознаки енцефалітів. Залишкові явища після перенесених енцефалітів.

Судово-психіатричне оцінювання енцефалітів.

Сифіліс мозку, особливості перебігу, психічні порушення. Прогресивний параліч. Фізичні, неврологічні і психічні розлади. Клінічні форми, перебіг і наслідки прогресивних паралічів. Судово-психіатричне оцінювання сифілітичних уражень головного мозку.

*Література [1; 4; 7; 9; 14; 16; 18]*

### **Тема 9. Психічні розлади при судинних захворюваннях головного мозку. Психози похилого віку. Психічні розлади при соматичних захворюваннях**

Атеросклероз судин головного мозку. Психічні зміни при мозковому атеросклерозі, особливості перебігу. Атеросклеротична неврастенія. Атеросклеротична енцефалопатія. Атеросклеротична деменція.

Гіпертонічна хвороба, психічні розлади при цьому захворюванні.

Судово-психіатричне оцінювання судинних захворювань головного мозку.

Психічні порушення при пресенільних (інволюційних) та сенільних психозах. Причини, патогенез психозів пізнього віку, їх основні клінічні прояви (меланхолія, депресія, інволюційний параноїд, інволюційна парафренія та ін.). Старечні психози і слабоумство.

Судово-психіатричне оцінювання психічних розладів при психозах похилого віку.

Психічні розлади при захворюваннях внутрішніх органів, ендокринної системи, зміненому обміні речовин. Загальні поняття про особливості змін психіки при цих захворюваннях. Соматогенні психози, гострі і затяжні. Післяродові психози.

Особливості судово-психіатричного оцінювання.

*Література* [1; 4; 7; 9; 14; 16; 18]

### **Тема 10. Алкоголізм, наркоманії та токсикоманії**

Алкоголізм, його соціальні і медичні аспекти.

Просте алкогольне сп'яніння, його ступені. Порушення психічних процесів при простому алкогольному сп'янінні.

Судово-психіатричне оцінювання простого алкогольного сп'яніння.

Патологічне сп'яніння, особливості психічних розладів і поведінки хворих при патологічному сп'янінні.

Судово-психіатричне оцінювання патологічного сп'яніння.

Хронічний алкоголізм, його основні ознаки (фізична та психічна залежність, зміна толерантності до алкоголю, зникнення

захисних рефлексів, абстинентний синдром, втрата кількісного і ситуаційного контролю, похмілля, алкогольна деградація особи).

Стадії хронічного алкоголізму, їх ознаки, особливості перебігу та психічні розлади. Алкогольні психози, їх види, перебіг та особливості психічних розладів при них.

Судово-психіатричне оцінювання хронічного алкоголізму і алкогольних психозів.

Наркоманії. Види наркоманій, особливості психічних порушень і перебіг. Токсикоманії.

Судово-психіатричне оцінювання наркоманій і токсикоманій.

*Література* [1; 3; 4; 6; 7; 14; 16; 18]

### ***Тема 11. Олігофренія (природжене слабоумство). Психопатії. Симуляція психічних захворювань***

Визначення олігофренії, її причини. Форми і клінічні ознаки олігофренії. Ідіотія, імбецильність, дебільність. Перебіг і особливості психічних розладів при олігофренії.

Судово-психіатричне оцінювання олігофреній.

Причини і суть психопатій, умови їх розвитку. Основні типи психопатій, їх особливості. Збуджені, астеничні, істеричні, параноїальні, шизоїдні та інші форми психопатій.

Динаміка, диференціальна діагностика і судово-психіатричне оцінювання різних форм психопатій.

Визначення симуляцій. Особливості поведінки осіб, які симулюють психічне захворювання. Форми і способи симуляції, методи її розпізнавання. Дисимуляція, агравація.

Судово-психіатричне оцінювання при симуляції психічних розладів.

*Література* [1; 3; 4; 6; 7; 14; 16; 18]

### ***Тема 12. Реактивні стани***

Причини і умови виникнення реактивних станів. Форми реактивних станів. Роль психогенії у виникненні реактивних станів.

Неврози як психогенні захворювання. Форми неврозів, їх перебіг.

Неврастенія, істерія, невроз причепливих станів.

Реактивні психози, їх форми, особливості і перебіг. Гострі шоківі реакції. Підгострі реактивні психози (реактивний параноїд, депресія, істеричні психози: псевдодеменція, пуерілізм, маячноподібні фантазії, синдром здичавіння).

Затяжні реактивні стани.

Судово-психіатричне оцінювання реактивних станів.

*Література* [1; 3; 4; 6; 7; 14; 16; 18]

### **Тема 13. Судово-психіатрична експертиза неповнолітніх**

Особливості психічних захворювань у неповнолітніх.

Синдроми пубертатної астенії, психічного інфантилізму, патологічного фантазування, надцінних ідей та ін.

Психогенні реакції у дитячому і підлітковому віці: гострі психогенні реакції шоківого характеру і підгострі психогенії (реактивні депресії і параноїди, істеричні реакції, неврози жаху, неврастенії).

Судово-психіатрична експертиза психопатологічних відхилень у неповнолітніх.

*Література* [6; 12; 13; 19]

### **Тема 14. Комплексна судова психолого-психіатрична експертиза**

Предмет, обсяг і основні завдання комплексної судової психолого-психіатричної експертизи (КСППЕ).

Порядок призначення КСППЕ, межі компетенції експертів. Особливості комплексної психолого-психіатричної експертизи емоційних станів.

Комплексна психолого-психіатрична експертиза індивідуально-психологічних особливостей особистості.

КСППЕ неповнолітніх, у тому числі експертиза неповнолітніх потерпілих у справах про статеві правопорушення.

*Література* [2; 5; 7; 9; 10; 12; 13; 19]

## **ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ**

1. Поняття науки судової психіатрії, її предмет, система, методи. Завдання та об'єкти судової психіатрії.
2. Зв'язок судової психіатрії з іншими науками.
3. Правове становище і організація судово-психіатричної експертизи.
4. Історичний нарис розвитку вітчизняної судової психіатрії.
5. Підстави і порядок призначення судово-психіатричної експертизи.
6. Коло питань, які належать до компетенції судово-психіатричної експертизи.
7. Організація судово-психіатричної експертизи в Україні.
8. Законодавчі норми та інструктивно-методичні документи щодо судово-психіатричної експертизи. Експерт, його права й обов'язки, роль у судовому процесі.
9. Види (первинна, додаткова, повторна, комісійна, комплексна) та форми судово-психіатричної експертизи (стаціонарна, амбулаторна, експертиза у кабінеті слідчого і в залі суду, заочна та посмертна).
10. Матеріали, необхідні для проведення судово-психіатричної експертизи. Акт судово-психіатричної експертизи, його зміст і складові.
11. Питання неосудності при судово-психіатричній експертизі обвинувачених.
12. Критерії неосудності (формула неосудності). Медичний критерій неосудності. Юридичний критерій неосудності: інтелектуальна та вольова ознаки. Поняття обмеженої осудності.
13. Підстави для призначення судово-психіатричної експертизи свідків і потерпілих. Коло питань, які вирішуються при судово-психіатричній експертизі свідків і потерпілих.
14. Особливості психіатричного обстеження осіб, які перебувають у місцях позбавлення волі.
15. Основні групи захворювань, які трапляються у засуджених.
16. Підстави для проведення судово-психіатричної експертизи засуджених.

17. Психічні захворювання, які є підставою для дострокового звільнення засуджених.
18. Медичні заходи в місцях позбавлення волі щодо осіб з тимчасовими розладами психіки.
19. Проблема суспільної небезпеки психічно хворих.
20. Примусові заходи медичного характеру як різновид медичних заходів.
21. Види примусових заходів медичного характеру, передбачені законодавством, критерії їх вибору.
22. Підстави і порядок призначення, умови проведення та припинення примусового лікування.
23. Інші заходи медичного характеру щодо осіб, визнаних психічно хворими і неосудними.
24. Заходи медичних і правоохоронних органів із запобігання суспільно-небезпечним діям психічно хворих.
25. Судово-психіатрична експертиза у цивільному процесі. Недієздатність.
26. Питання, які розглядає експерт-психіатр при експертизі позивачів і відповідачів. Основні види судово-психіатричної експертизи у цивільних справах.
27. Симуляція психічних захворювань.
28. Судово-психіатрична експертиза неповнолітніх.
29. Комплексна судова психолого-психіатрична експертиза.

### ***ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ***

1. Поняття науки судової психіатрії, її предмет, система, методи.
2. Завдання та об'єкти судової психіатрії.
3. Зв'язок судової психіатрії з іншими науками, судовою експертологією.
4. Суть матеріалістичного розуміння психічної діяльності в нормі і при патології.
5. Підстави і порядок призначення судово-психіатричної експертизи.
6. Коло питань, які належать до компетенції судово-психіатричної експертизи.
7. Організація судово-психіатричної експертизи в Україні.

8. Законодавчі норми та інструктивно-методичні документи щодо судово-психіатричної експертизи.
9. Експерт, його права й обов'язки, роль у судовому процесі.
10. Види і форми судово-психіатричної експертизи.
11. Матеріали, необхідні для проведення судово-психіатричної експертизи.
12. Акт судово-психіатричної експертизи, його зміст і складові.
13. Оцінювання висновків судово-психіатричної експертизи органами слідства та судом.
14. Питання неосудності при судово-психіатричній експертизі обвинувачених.
15. Критерії неосудності (формула неосудності). Медичний критерій неосудності.
16. Юридичний критерій неосудності: інтелектуальна та воляова ознаки.
17. Поняття обмеженої осудності.
18. Судово-психіатричне оцінювання психічного захворювання, яке виникло після скоєння злочину, але до винесення вироку.
19. Підстави для призначення судово-психіатричної експертизи свідків і потерпілих.
20. Коло питань, які вирішуються при судово-психіатричній експертизі свідків і потерпілих.
21. Хворобливі розлади, за яких особа не може бути свідком у справі.
22. Обмови і самообмови психічно хворих.
23. Особливості психіатричного обстеження осіб, які перебувають у місцях позбавлення волі.
24. Основні групи захворювань, які трапляються у засуджених.
25. Підстави для проведення судово-психіатричної експертизи засуджених.
26. Психічні захворювання, які є підставою для дострокового звільнення засуджених.
27. Медичні заходи у місцях позбавлення волі щодо осіб з тимчасовими розладами психіки.

28. Проблема суспільної небезпеки психічно хворих.
29. Примусові заходи медичного характеру як різновид медичних заходів.
30. Види примусових заходів медичного характеру, які передбачені законодавством, критерії їх вибору.
31. Підстави і порядок призначення, умови проведення та припинення примусового лікування.
32. Інші заходи медичного характеру щодо осіб, визнаних психічно хворими і неосудними.
33. Заходи медичних і правоохоронних органів із запобігання суспільно-небезпечних дій психічно хворих.
34. Поняття правоздатності, дієздатності і недієздатності.
35. Поняття процесуальної та обмеженої дієздатності. Медичний та юридичний критерії недієздатності.
36. Особливості судово-психіатричної експертизи в цивільному процесі.
37. Підстави та порядок призначення судово-психіатричної експертизи в цивільному процесі.
38. Питання, які розглядає експерт-психіатр при експертизі позивачів і відповідачів.
39. Основні види судово-психіатричної експертизи у цивільних справах.
40. Короткі відомості про будову центральної нервової системи.
41. Розлади сприйняття (гіперстезії, гіпостезії, сенестопатії, ілюзії, галюцинації, псевдогалюцинації).
42. Розлади пам'яті (гіпермнезія, гіпомнезія, амнезія, парамнезії–конфабуляції, псевдоремінсценсії, амнестична афазія, криптомнезія).
43. Розлади мислення (прискорене, уповільнене, незв'язне, розірване та ін.; марення та його прояви).
44. Розлади емоцій (ейфорія, депресія, дисфорія, апатія, афекти).
45. Розлади вольової діяльності (розгальмованість, імпульсивність, навіюваність, негативізм). Розлади потягів.
46. Розлади свідомості (повна і часткова втрата свідомості, делірій, паморочне затьмарення свідомості).
47. Недоумство: природжене і набуте, їх особливості.



48. Основні ознаки шизофренії: аутизм, втрата єдності психічних процесів, емоційно-вольові порушення. Поняття про дефект та ремісію при шизофренії.
49. Судово-психіатричне оцінювання шизофренії.
50. Визначення епілепсії як самостійного захворювання і еш-лептоформні синдроми.
51. Судово-психіатричне оцінювання епілепсії.
52. Особливості протиправних дій хворих на маніакально-депресивний психоз. Прогноз захворювання.
53. Судово-психіатричне оцінювання хворих на маніакально-депресивний психоз.
54. Судово-психіатричне оцінювання травматичних ушкоджень головного мозку.
55. Енцефаліти, їх форми і стадії. Причини виникнення енцефалітів, особливості їх перебігу.
56. Судово-психіатричне оцінювання енцефалітів.
57. Судово-психіатричне оцінювання сифілітичних уражень головного мозку.
58. Судово-психіатричне оцінювання судинних захворювань головного мозку.
59. Судово-психіатричне оцінювання психічних розладів при психозах похилого віку.
60. Соматогенні психози: гострі і затяжні. Післяродові психози. Особливості судово-психіатричної оцінки.
61. Просте алкогольне сп'яніння, його ступені. Порушення психічних процесів при простому алкогольному сп'янінні.
62. Судово-психіатричне оцінювання простого алкогольного сп'яніння.
63. Патологічне сп'яніння, особливості психічних розладів і поведінки хворих при патологічному сп'янінні. Судово-психіатричне оцінювання патологічного сп'яніння.
64. Судово-психіатричне оцінювання хронічного алкоголізму і алкогольних психозів.
65. Судово-психіатричне оцінювання наркоманій і токсикоманій.
66. Судово-психіатричне оцінювання олігофреній.
67. Судово-психіатричне оцінювання реактивних станів.

68. Динаміка, диференціальна діагностика і судово-психіатричне оцінювання різних форм психопатій.
69. Визначення симуляцій. Особливості поведінки осіб, які симулюють психічне захворювання.
70. Форми і способи симуляції, методи її розпізнавання.
71. Дисимуляція, агравація.
72. Судово-психіатричне оцінювання при симуляції психічних розладів.
73. Судово-психіатрична експертиза психопатологічних відхилень у неповнолітніх.
74. Предмет, обсяг і основні завдання комплексної судової психолого-психіатричної експертизи (КСППЕ).
75. Порядок призначення КСППЕ, межі компетенції експертів.
76. Особливості комплексної психолого-психіатричної експертизи емоційних станів.
77. Комплексна психолого-психіатрична експертиза індивідуально-психологічних особливостей особистості.
78. КСППЕ неповнолітніх, у тому числі експертиза неповнолітніх потерпілих у справах про статеві правопорушення.

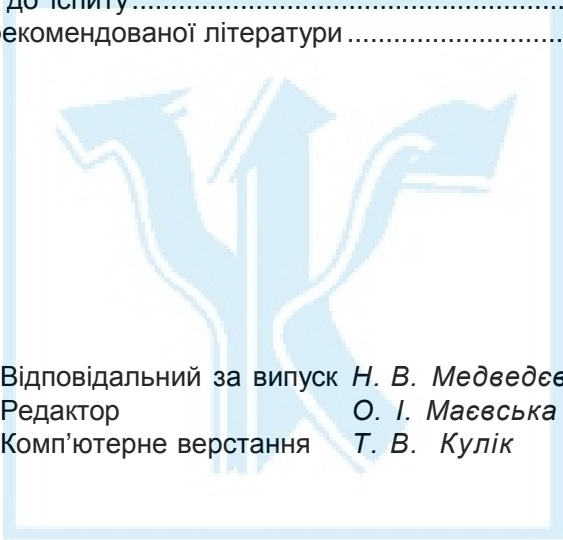
### **СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ**

1. *Антонян Ю. М., Бородин С. В.* Преступность и психические аномалии. — М.: Наука, 1987. — 208 с.
2. *Антонян Ю. М., Ткаченко А. А., Шостакович Б. В.* Кримінальна сексологія / Под ред. Ю. М. Антоняна. — М.: Спарк, 1999. — 464 с.
3. *Арсенюк Т. М., Воронков Г. Л. и др.* Русско-украинский-латинский словарь медицинских терминов (психиатрия, судебная психиатрия). — К., 1993.
4. *Блейхер В. М., Крук И. В.* Толковый словарь психиатрических терминов. — К.: Здоровья, 1995.
5. *Гончаренко В. И., Бергер В. Е., Варфоломеева Т. В. и др.* Экспертизы в судебной практике: Учеб. пособ. для студ. юрид. ин-тов. и фак. — К., 1988. — 200 с.
6. *Гурьева В. А., Семке В. Я., Гиндикин В. Я.* Психопатология подросткового возраста. — Томск, 1994.

7. *Дмитриев А. С., Клименко Т. В.* Судебная психиатрия: Учеб. пособие для юрид. вузов АРПО РФ. — М.: Профиздат, 1996.
8. *Дмитриева Т. Б., Шишков С. Н.* Предмет судебной психиатрии и ее задачи // Судебная психиатрия: Учебник / Под ред. проф.: А. С. Дмитриева и Т. В. Клименко. — М.: Юристъ, 1998. — 408 с.
9. *Жариков Н. М., Морозов Г. В., Хритинин Д. Ф.* Судебная психиатрия: Учеб. для вузов / Под ред. акад. Г. В. Морозова. — М.: ИНФРА-М-НОРМА, 1997. — 432 с.
10. *Костицкий М. В.* Судебно-психологическая экспертиза. — Львов: Вища шк., 1987.
11. *Котов В. П. др.* Принудительное лечение психически больных / Под ред. В. П. Котова. — М., 1996.
12. *Кудрявцев И. А.* Комплексная судебная психолого-психиатрическая экспертиза (научно-практическое руководство). — М.: Из-во Моск. ун-та, 1999. — 497 с.
13. *Метелица Ю. Л.* Судебно-психиатрическая экспертиза потерпевших. — М.: Юрид. лит., 1990. — 208 с.
14. *МКБ-10: Международная классификация болезней (10-й пересмотр): Классификация психических и поведенческих расстройств: Клинические описания и указания по диагностике / Под ред. Ю. Л. Нуллера, С. Ю. Циркина.* — СПб., 1994. — 304 с.
15. *Морозов Г. В.* Проблема невменяемости // Судебная психиатрия: Рук. для врачей / Под ред. Г. В. Морозова. — М., 1988. — С. 31–43.
16. *Морозов Г. В., Шумский Н. Г.* Введение в клиническую психиатрию (пропедевтика в психиатрии). — Н. Новгород: Изд-во НГМА, 1998.
17. *Ситковская О. Д.* Психология уголовной ответственности. — М., 1998.
18. *Судебная психиатрия: Учеб. для вузов / Под ред. проф. Б. В. Шостаковича.* — М.: Зерцало, 1997. — 394 с.
19. *Шостакович Б. В., Ревенок А. Д.* Психиатрическая экспертиза в гражданском процессе. — К.: Здоровья, 1992.

## **ЗМІСТ**

Пояснювальна записка .....	3
Навчально-тематичний план вивчення дисципліни “Судова психіатрія” .....	4
Програмний матеріал до вивчення дисципліни “Судова психіатрія” .....	4
Теми контрольних робіт .....	13
Питання для самоконтролю .....	14
Список рекомендованої літератури .....	18



Відповідальний за випуск *Н. В. Медведєва*  
Редактор *О. І. Маєвська*  
Комп'ютерне верстання *Т. В. Кулік*

**МАУП**  
Зам. № ВКЦ-1956

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)  
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП